

POLITICA IDENTITĂȚILOR ȘI IDENTITĂȚI POLITICE ÎN ROMÂNIA**-UNIUNEA UCRAINENILOR DIN ROMÂNIA¹ ȘI ALEGERILE LOCALE-****II***Formele și abordările simbolice ale limbajului politic***Policy Paper, partea II**Cătălin-Gabriel Done²**Rezumat**

Alegerile locale din această toamnă reprezintă o miză extrem de importantă pentru minoritatea ucraineană din România, fiind o nouă ocazie de a contribui la consolidarea poziției minorității etnice în raport cu autoritățile locale, dar și un exercițiu democratic prin care Uniunea Ucrainenilor din România (UUR) contribuie la consolidarea actului de reprezentare a minorităților naționale.

Analiza succesului în alegerile locale, precum și capacitatea minorității ucrainene de a impune pe agenda publică națională și (sau) locală probleme ce țin de normele calității vieții, ale afirmării identității culturale sau coerența acțiunii politice și sociale a UUR în România nu poate fi decât o etapă în studierea identităților politice ale minorităților naționale și un prim pas în construirea unei abordări coerente din partea autorităților naționale atunci când vine vorba de grupurile minorităților etnice.

Acest *policy paper* face parte dintr-o serie de analize ce își propune să alcătuiască fondul comun al politicilor identitare din România, adăugându-se încercărilor de identificare a cunoașterii perspectivelor de afirmare identitară în politica națională.

Analiza de față reprezintă baza cercetării valorii politice fundamentale de care minoritatea ucrainenilor din România se bucură, astfel că identificarea abordărilor sistemice la nivel social de către UUR poate explica evoluția sa pe scena politică românească și influența pe care o manifestă în cadrul minorității etnice.

Urmărind fundamentul social-politic al minorităților din România, [ESGA](#) contribuie la analiza stării de fapt a raporturilor dintre majoritate și minoritate, evaluând impactul

---

¹ [Uniunea Ucrainenilor din România](#) (UUR) este o organizație non-profit, reprezentativă etnic, parlamentară, ce beneficiază de autonomie în raport cu celelalte instituții ale statului român, recunoscută în baza Legii 246/2005. Conform Constituției României și a legii electorale, UUR este o organizație asimilată partidelor politice din România.

² **Cătălin-Gabriel Done** a obținut titlul academic de Master în Relații Internaționale și Integrare Europeană la [Departamentul de Relații Internaționale și Integrare Europeană](#) din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, fiind totodată Doctorand al Universității din Napoli. În prezent, el este membru al echipei ESGA România, unde se ocupă de relația UE cu Parteneriatul Estic (în special cu Republica Moldova). Cătălin-Gabriel se identifică cu conservatorismul moderat, dedicându-și activitatea studiilor scandinave, arctice și spațiului ex-sovietic, precum și integrării europene.

Diaconu Coresi Str., nr. 53, Bucharest, Romania

Web: www.esga.ro, E-mail: contact@esga.ro

relațiilor interetnice asupra politicii externe a României, precum și modelul pe care România îl poate oferi statelor din Europa Centrală și de Est.

FAPTE DE LIMBAJ ȘI PLATFORMA IDEOLOGICĂ

Dacă am căzut de acord că statul român este deschis integrării politice, sociale și culturale a grupurilor etnice dominante, este necesar să evaluăm problema faptelor de limbaj și a simbolicii politice a UUR, ținând seamă în același timp de faptul că majoritatea membrilor comunității politice naționale susțin și afișează opinii construite în jurul ideii de *bine al națiunii*, reducând astfel stratificarea identitară³.

Viziunile politice ce țin de spiritualizarea totală a ideologiei și a identităților politice par a fi estomate în cazul minorităților naționale, reprezentanții politici ai acestora jucând de cele mai multe ori cartea pragmatismului și invocând o falsă idee a colectivismului politic.

Din 1990 și până în prezent, grupul politic al minorităților naționale din Parlamentul României a fost folosit pentru formarea majorităților conjuncturale, chiar dacă la guvernarea statului a participat, în mod efectiv, o singură minoritate - cea maghiară⁴.

Astfel, începe să se contureze tot mai clar nevoia de a plasa cultural și politic activitatea minorităților naționale, acest lucru devenind o cheie a descifrării instituției liberale a participării sociale.

Alegerile locale din acest an reprezintă o piatră de hotar în activitatea tuturor formațiunilor politice și a organizațiilor asimilate acestora, fiind un instrument de măsurare a performanței politico-ideologice, precum și un indicator al încrederii comunității în principiile directoare ale partidelor.

Uniunea Ucrainenilor din România a hotărât să intre în cursa electorală de la sfârșitul lunii septembrie în opt județe, însumând peste cinci sute de candidați la funcția de consilier local, primar și consilier județean⁵. Așa cum am arătat anterior⁶, participarea în alegeri (indiferent de felul acestora) reprezintă forma specifică de participare la actul de luare a deciziilor cu implicații directe pentru comunitate. Alegerile locale au o miză extrem de importantă pentru fiecare formațiune culturală aparținând minorităților naționale⁷ din România, deoarece competiția electorală oferă premisele integrării locale a grupurilor etnice, precum și evidențierea nevoilor acestora. Mai mult, așa cum arată și Recomandările de Lund,

---

³ Acest lucru se realizează prin asimilarea logosului identitar de către societatea politică în ansamblul său, determinând două direcții în ceea ce privește libertatea deplină a minorităților naționale: a) asimilarea continuă și perpetuă a grupurilor etnice prin eliminarea oricăror diferențe atunci când vine vorba de apartenență și b) anularea identității de grup, ceea ce reduce la minimum expresia dreptului la libertate ca mod de exprimare și de alcătuire a propriului mod de viață.

⁴ Prin participarea [UDMR](#) cu miniștrii, secretari și subsecretari de stat și directori de deconcentrate în guvernele postdecembriste.

⁵ Uniunea Ucrainenilor din România, „Alegeri locale 2020”, 2020, <https://uur.ro/alegeri-locale-2020/>.

⁶ Cătălin-Gabriel Done, „Politica identităților și identități politice în România. Uniunea Ucrainenilor din România și alegerile locale - diversitatea socială și actul reprezentativității” (Experts for Security and Global Affairs, 2020), <http://www.esga.ro/wp-content/uploads/2020/09/UUR-policy-paper-1.pdf>.

⁷ [A se vedea Legea Nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.](#)

importanța participării grupurilor etnice la actul guvernării locale și centrale este una crucială pentru democrațiile europene⁸.

La fel ca toți ceilalți competitori electorali, începând cu data de 7 august 2020⁹, UUR s-a înscris în cursa electorală pentru alegerile locale din acest an, candidaturile rămânând definitive în urma validării acestora de către Birourile Electorale de Circumscripție. Sub sloganul „**Uniți vom realiza și mai mult**”, ucrainenii din România și-au propus să contribuie în mod semnificativ la îmbunătățirea condițiilor de trai, atât pentru etnicii ucraineni, cât și pentru comunitățile din care provin.

Apelul la *unitate* vine într-un context extrem de delicat pentru societatea românească în ansamblul său. Divizarea populației și ostracizarea pe criteriul coloraturii politice au fost laitmotivele ultimilor ani, motiv pentru care lupta politică s-a transformat într-un element de antagonizare a taberelor competitive.

O altă explicație a apelului la forța unității are corespondent în *unitatea* de grup ca expresie a identității și apartenenței la o minoritate etnică. În momentul de față, minoritatea ucraineană este divizată din punct de vedere al reprezentativității, dar și al identității însăși. De pildă, la nivel național regional, etnicii ucraineni și-au întemeiat alte organizații și asociații de conservare și promovare a identității culturale, naționale și sociale, cea mai cunoscută fiind Uniunea Democrată a Ucrainenilor din România (în continuare UDUR), competitor politic direct al UUR între 1996-2008¹⁰. Începând cu anul 2008, UUR a contestat vehement legitimitatea UDUR, precum și dreptul acesteia de a participa în alegerile locale¹¹. La rândul său, UDUR acuză statul român de faptul că nu realizează, în mod echitabil și transparent, reprezentarea minorităților naționale în Parlament. Astfel, *unitatea* de grup devine extrem de importantă în contextul încercării obținerii unei ordini artificiale la nivel sistemic. Înțelegând grupul etnic ca pe o micro-societate, putem face apel la rațiunea lui Durkheim și să constatăm că „fermentul solidarității colective” joacă un rol esențial în actul de libertate individuală¹².

---

⁸ Haut Commissaire sur les minorités nationales, OSCE, „Recommandations de Lund sur la Participation Effective des Minorités Nationales a la Vie Publique & Note Explicative”, 1999, <https://www.osce.org/fr/hcnm/30330>.

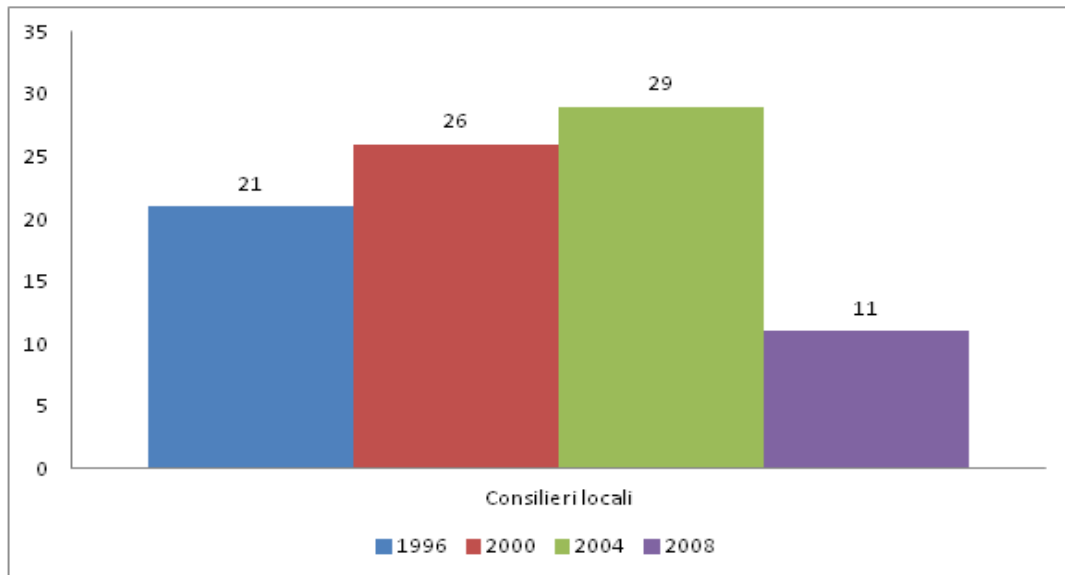
⁹ Conform H.G. pentru aprobarea programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare organizării și desfășurării în bune condiții a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020, competitorii electorali și-au putut înscrie candidații la alegerile locale în perioada 7-18 august 2020.

¹⁰ Istvan Gergo Szekely, „Reprezentarea politică a minorităților naționale în România” (Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, 2009).

¹¹ Ștefan Buciuta, „Biroul Electoral Central pentru alegerea autorităților administrației publice locale din 2008 aplică măsuri diferite pentru verificarea listelor de candidați - Declarație politică în Camera Deputaților din data de 13 mai 2008”, 2008. A se vedea: <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6492&sir=&sep=and&idv=4930&idl=1>.

¹² Vasile-Sebastian Dâncu, „Societate și simbol. Perspectiva sociologiei imaginale”, în *Comunicarea simbolică. Analiza discursului publicitar* (Cluj-Napoca: EIKON, 2009), 5-28.

Dacă ne vom uita la datele¹³ din tabelul de mai jos vom observa importanța pe care unitatea și sentimentul apartenenței la grupul etnic le joacă în succesul alegerilor locale și (sau) parlamentare. În rândul conducerii UUR este cunoscut faptul că minoritatea denotă un mare grad de loialitate față de statul român și de instituțiile sale¹⁴, etnicii ucraineni punând mai înainte de toate societatea și mai apoi grupul. Din acest punct de vedere, putem caracteriza grupul etnic al ucrainenilor ca fiind unul comunitarian.

Iată ce declara reprezentantul UUR din Parlamentul României într-o interpelare adresată Prim-ministrului:

”Deputații G.P.M.N. au o situație specifică, aceștia nu răspund numai față de alegătorii dintr-o anumită circumscripție deoarece sunt aleși prin vot național, poziție de pe care pot observa mai obiectiv ierarhizarea urgențelor, remarcând mai bine dacă problemele semnalate sunt prioritizate obiectiv sau după criterii subiective, adică electorale și partinice”¹⁵.

Revenind la alegerile locale, UUR pare să-și fi asumat o identitate ideologică și o poziționare clară față de problemele stringente ale societății. De pildă, stilizarea abrevierii Uniunii și folosirea unui slogan de plan secund ne oferă câteva direcții interpretative elocvente:¹⁶

¹³ Datele au fost obținute de la Biroul Electoral Central, pentru perioada 2012-2016, autorul așteptând încă un răspuns.

¹⁴ În comparație cu minoritatea maghiară, care reușește de fiecare dată să obțină procente importante, atât la alegerile locale, cât și la cele parlamentare.

¹⁵ Nicolae Miroslav Petrețchi, „Motivul pentru care unii reprezentanți ai Guvernului nu respectă prevederile Regulamentului Comun al Camerei Deputaților și Senatului - Interpelare adresată Prim-ministrului României” (Camera Deputaților, 2020), <http://www.cdep.ro/interpel/2020/i11154A.pdf>.

¹⁶ Captură de imagine de pe site-ul UUR, secțiunea Alegeri Locale 2020. A se vedea <https://uur.ro/alegeri-locale-2020/>.

ALEGERI LOCALE 2020 VOTAȚI CANDIDAȚII UUR!

UNIUNEA UCRAINENILOR DIN ROMÂNIA

U
nitate
U
manitate
R
esponsabilitate**UNIȚI VOM REALIZA ȘI MAI MULT!**

Unitatea reapare ca deviză a UUR, fiind cel mai important aspect al comunicării simbolice. Astfel, *unitatea* devine centrul valorii fundamentale a grupului etnic, dar și un imperativ al ordinii impuse în interiorul grupului. Mai mult decât atât, această ordine reprezintă forma singulară prin care grupul poate supraviețui în interiorul dezordinii sociale - o funcție de integrare în corpul național. Deci, reprezentarea socială în raport cu ceilalți trebuie proiectată ca formă de unitate, comportamentul de grup definind structura unitară a ucrainenilor.

Un element important al simbolicului mesajului îl reprezintă apelul la *umanitate*. Umanismul, curent ideologic al secolului XV, a avut o influență importantă asupra eliberării omului din încorsetările Evului Mediu, având la bază libertatea deplină a ființei. Astfel, *umanismul* adoptat de UUR este de importanță primordială în poziționarea Uniunii pe eșichierul politic, permițându-ne totodată să conceptualizăm și să definim viziunea social-politică asupra comunității din care etnicii ucraineni fac parte. Cu alte cuvinte, UUR își asumă rolul de promotor al valorilor contemporane, a unei ordini sociale specifice, în vârful căreia se află domnia legii. Umaniștii „sunt morali și responsabili”, înțelegând pe deplin că obținerea de drepturi și libertăți atrage după sine și obligații¹⁷. Cultura umanistă se materializează într-o teorie specifică incluziunii: orice divizare pe criteriu de naționalitate, culoare, religie nu își are locul într-o societate liberă, „pretinzând stimă față de orice ființă omenească”¹⁸. Din această optică, putem înțelege loialitatea UUR față de societatea românească în ansamblu și rolul pe care încearcă să-l joace la nivel sistemic. Ca mișcare umanistă, UUR evidențiază acele scopuri care corespund atingerii intereselor individuale, precum și propășirii materiale și coeziunii sociale. Vedem astfel că obiective precum dezvoltarea locală prin atragerea de fonduri și investiții, digitalizarea administrației publice locale, protecția mediului, modernizarea și reabilitarea infrastructurii¹⁹ sunt manifestări ale umanismului politic și ale încercării de eliminare a oricăror dezechilibre sociale. Cum umanismul vede soluționarea problemelor comunității cu ajutorul instrumentului *poporului suveran*²⁰, putem vorbi, în cazul de față, de o acceptare a condiției de parte componentă a poporului român, grupul etnic ucrainean identificându-se cu *națiunea* și cu interesele ei.

¹⁷ Teodor Popescu, „Manifestarea umanismului în politică”, *Administrarea Publică*, nr. 1 (2012): 19–27.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Uniunea Ucrainenilor din România, „Programul electoral al UUR - Alegeri locale 2020”, 2020, <https://uur.ro/alegeri-locale-2020/>.

²⁰ Popescu.

Din această optică derivă și *responsabilitatea* pe care UUR și-o asumă la nivel local și central - susținerea proiectelor de cercetare și inovare în domeniul sănătății și al educației, precum și parteneriatele transfrontaliere²¹ sunt procese de valorizare a statului multidimensional ce supraviețuiește într-o ordine globală. În acest caz, responsabilitatea are trei dimensiuni: a) cea etnică, de grup, prin care conștiința identitară constituie un element intim, de legătură cu exteriorul, b) cea comunitară, prin care fiecare membru al comunității trebuie să contribuie, prin atitudini pro-active, la dezvoltarea libertății individuale și a nivelului de trai, c) cea față de *națiune*, prin manifestarea loialității față de stat, precum și prin consolidarea formei democratice de guvernare și grijă față de fiecare membru al comunității naționale, ca valoare supremă.

Din punct de vedere al imaginii simbolice, conform semnului electoral al UUR pentru aceste alegeri²² interpretarea mesajului transmis are o legătură directă cu forța socio-politică a Uniunii.

Cartea, simbol al cunoașterii și al înțelepciunii, scrisă în lăuntru, transmite „atât învățătura doctrinară”, cât și doctrina ca atare²³, în timp ce flacăra cu focul arzând continuu simbolizează năzuința și dorința de victorie²⁴, insuflată întregii comunități prin folosirea aceluiași simboluri și în cadrul activității de reprezentare culturală și socială.

Cu toate că UUR acționează în conformitate cu statutul său și respectă deciziile organelor de conducere, *liderul* joacă un rol extrem de important în coagularea comunității etnice și în transmiterea mesajului în interiorul grupului, motiv pentru care evoluțiile electorale ale Uniunii sunt influențate, atât de viziunea liderului, cât și de capacitatea acestuia de coagulare în jurul proiectelor de interes comun.

Ținând cont de aceste aspecte, considerăm că:

- A. UUR are potențial de a se transforma într-un actor relevant la nivelul comunităților în care grupul etnic ucrainean este majoritar, identificând aspectele prin care întreaga comunitate poate fi ajutată să se dezvolte;**
- B. Având în vedere caracterul umanist al UUR, aceasta se poate transforma într-un actor politic cu valențe naționale, promovând o politică de coabitare a minorității cu majoritatea prin transformarea discursului și apropierea de actul guvernării;**
- C. UUR are obligația de a rezolva problema reprezentativității grupului etnic și să clarifice natura dreptului de reprezentare în raport cu statul român a celorlalte organizații ale minorității ucrainene;**
- D. UUR trebuie să-și asume deschis ideologia și poziționarea pe escherul politic, precum și viziunea integrală asupra actului de guvernare locală și centrală.**

²¹ Uniunea Ucrainenilor din România.

²² Biroul Electoral Central, „Hotărârea privind înregistrarea semnelor electorale, depuse la Biroul Electoral Central de către partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale la alegerile locale din anul 2020”, 2020, https://locale2020.bec.ro/wp-content/uploads/2020/08/hot_10.pdf.

²³ Udo Becker, *Enciclopedia de los símbolos* (Barcelona: Swing, 2008).

²⁴ Mariana Durbăcea-Bolovan, „Simbolurile Jocurilor olimpice - semnificații”, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, nr. 1 & 2 (2011): 7-16.

Bibliografie

1. Becker, Udo. *Enciclopedia de los símbolos*. Barcelona: Swing, 2008.
2. Biroul Electoral Central. „Hotărârea privind înregistrarea semnelor electorale, depuse la Biroul Electoral Central de către partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale la alegerile locale din anul 2020”, 2020. https://locale2020.bec.ro/wp-content/uploads/2020/08/hot_10.pdf.
3. Buciuta, Ștefan. „Biroul Electoral Central pentru alegerea autorităților administrației publice locale din 2008 aplică măsuri diferite pentru verificarea listelor de candidați - Declarație politică în Camera Deputaților din data de 13 mai 2008”, 2008. <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6492&sr=&sep=and&idv=4930&idl=1>.
4. Dâncu, Vasile-Sebastian. „Societate și simbol. Perspectiva sociologiei imaginale”. În *Comunicarea simbolică. Analiza discursului publicitar*, 5–28. Cluj-Napoca: EIKON, 2009.
5. Done, Cătălin-Gabriel. „Politica identităților și identități politice în România. Uniunea Ucrainenilor din România și alegerile locale - diversitatea socială și actul reprezentativității”. Experts for Security and Global Affairs, 2020. <http://www.esga.ro/wp-content/uploads/2020/09/UUR-policy-paper-1.pdf>.
6. Durbăcea-Bolovan, Mariana. „Simbolurile Jocurilor olimpice - semnificații”. *Analele Universității ”Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, nr. 1 & 2 (2011): 7–16.
7. Haut Commissaire sur les minorités nationales, OSCE. „Recommandations de Lund sur la Participation Effective des Minorités Nationales a la Vie Publique & Note Explicative”, 1999. <https://www.osce.org/fr/hcnm/30330>.
8. Petrețchi, Nicolae Miroslav. „Motivele pentru care unii reprezentanți ai Guvernului nu respectă prevederile Regulamentului Comun al Camerei Deputaților și Senatului - Interpelare adresată Prim-ministrului României”. Camera Deputaților, 2020. <http://www.cdep.ro/interpel/2020/i11154A.pdf>.
9. Popescu, Teodor. „Manifestarea umanismului în politică”. *Administrarea Publică*, nr. 1 (2012): 19–27.
10. Szekely, Istvan Gergo. „Reprezentarea politică a minorităților naționale în România”. Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, 2009.
11. Uniunea Ucrainenilor din România. „Alegeri locale 2020”, 2020. <https://uur.ro/alegeri-locale-2020/>.
12. „Programul electoral al UUR - Alegerile locale 2020”, 2020. <https://uur.ro/alegeri-locale-2020/>.

© Copyright Asociația Experts for Security and Global Affairs (ESGA)

București, România

2020

www.esga.ro